

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 355/14

KLAGER: Uloba SA v/ daglig leder Vibeke Marøy Melstrøm
ADRESSE: Tollbugata 114, 3003, Drammen
PUBLIKASJON: NRK
PUBLISERINGSDATO: 11.10.2014
STOFFOMRÅDE: Arbeidsliv, justis
SJANGER: Nyhet
SØKERSTIKKORD: Dekning for titler
REGISTRERT: 07.11.2014
BEHANDLET I PFU: 24.11.2015
BEHANDLINGSTID: 382 dager
KLAGEGRUPPE: Samvirke/ideell organisasjon
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Parallell til sak 356/14

SAMMENDRAG:

NRK publiserte **lørdag 11. oktober 2014** en nyhetsartikkel på nett med tittelen «**Snytte for 80 millioner i overtid**». Ingressen lød slik:

«Eit firma som tilbyr assistentar til funksjonshemma, får krass kritikk i ein revisjonsrapport. Der kjem det fram at assistentane har hatt krav på 80 millionar kroner i overtidsbetaling.»

Oppslagsbildet over tittelen viste forsiden av en rapport datert 4. september 2014. Bildeteksten var:

«Ein ny rapport viser at firmaet Uloba har snytt assistentar for 80 millioner kroner.»

I brødteksten kunne en lese at Uloba har 6000 ansatte assistenter. Videre sto:

«Men selskapet med inntekter på 670 millionar kroner har ifølgje ein rapport frå revisjonsselskapet til Oslo kommune snytt assistentane for 80 millionar kroner i overtidsbetaling over 10 år.»

Det ble deretter vist til uttalelser fra en representant for Oslo kommune som sa ...

«... at Oslo kommune og Uloba inngjekk ein avtale i januar 2013, at Uloba skal betale ut overtid til tilsette 10 år tilbake i tid. Ikkje berre i Oslo».

Videre skrev journalisten:

«Medan Uloba har gjort opp for seg i Oslo, må assistentane i 160 andre kommuner leite fram 10 år gamle lønsslippar for å kunne dokumentere den gamle overtida, og for å kunne få pengar tilbake.»

Mot slutten av brødteksten var en representant for Uloba sitert på at firmaet ikke tok stilling til tallet 80 millioner kroner, og at Uloba ...

«... forventar at assistentane kjem med den dokumentasjonen dei har fått beskjed om å leite fram, for å få pengar.»

KLAGEN:

Klager er Uloba SA v/ daglig leder, som mener at tittel og ingress i NRKs artikkel av 11. oktober 2014 var i strid med Vær Varsom-plakatens (VVP) punkt 4.4.

Nærmere bestemt reagerer klager på formuleringene «snytte for 80 millionar i overtid» og «assistentene har hatt krav på 80 millionar kroner i overtidsbetaling».

Det vises til at rapporten fra Oslo kommunes revisjonselskap (BDO) anskueliggjorde at assistenter på landsbasis kan ha krav på etterbetaling på drøyt 80 millioner kroner, men klager påpeker at denne beregningen ikke er kontrollert av andre enn BDO selv. Og selv om BDOs beregninger var basert på tallmateriale fra Ulobas egne lønnsregistre, har ikke Uloba selv noe eierskap til regnestykket, understrekes det. BDOs anslag tar dessuten utgangspunkt i at Uloba skal etterbetale manglende overtidsbetaling for ti år tilbake i tid, og i den forbindelse mener klager at vesentlige punkter er utelatt:

For det første presiserer klager at Uloba allerede 20. oktober 2011 sendte ut 8000-10000 brev til assistenter over hele landet. I brevet ble assistenter som hadde krav på etterbetaling av overtid fra arbeidstimer tilbake til 1. november 2008, bedt om å sende inn kravet til Uloba innen 1. desember 2011 (En kopi av dette brevet følger klagen som vedlegg, sekr. anm.).

Klager gjør også oppmerksom på at verken Oslo kommune eller BDO kan pålegge Uloba å etterbetale assistenter på landsbasis.

Oppsummert mener klager at det er vanskelig å verge seg mot at medier, deriblant NRK, velger å tro at BDOs rapport er den hele og fulle sannhet.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

NRK avviser brudd på VVPs punkt 4.4. Redaksjonen fremholder innledningsvis at Uloba fikk krass kritikk i den aktuelle revisjonsrapporten, og at rapporten slo fast at selskapet hadde snytt assistenter for 80 millioner kroner i overtidsbetaling over 10 år. NRK bringer følgende sitat fra rapporten:

«Beregningene er gjort med bakgrunn i Deloitte's avstemningsrapporter for hvert år, og viser at det totalt er beregnet ca 80,25 millioner kroner i skyldig overtidsgodtgjørelse.»

Videre viser NRK til at Uloba er en stor aktør, og at samvirket flere ganger tidligere har vært i mediernes søkelys på grunn av brudd på arbeidsmiljøloven og overtidsregler. Det vises blant annet til et oppslag i Dagbladet fra 2011, og en senere konklusjon fra Arbeidstilsynet om at arbeidsmiljøloven var brutt.

NRK bemerker at Uloba ikke har gått ut og avvist anslaget på 80 millioner kroner. Samvirket har bare uttalt at det «ikke tar stilling til det». For øvrig anfører NRK at begge parter fikk komme til orde i oppslaget, og at nødvendige forbehold ble tatt. Videre skriver NRK:

«Uloba bekrefter jo også åpent i artikkelen at assistenter fra 160 kommuner vil få pengene de har krav på, så fremt de selv (innen en tidsfrist Uloba har satt, red. anm.) finner frem sine opp til 10 år gamle lønns slipper som kan dokumentere overtiden. Det er altså ingenting i Ulobas argumentasjon som tyder på at de bestrider noen av kravene fra sine assistenter, bortsett fra at de 'ikke tar stilling' til tallet 80 millioner. [...] At Uloba eventuelt mener de ikke er rettslig forpliktet til å utbetale beløpet – fordi beløpet er foreldet eller fordi Uloba den 20. oktober sendte et brev til sine assistenter, der assistentene med seks ukers frist ble bedt om å ettersende dokumentasjon tilbake til 2008 – endrer ikke på det faktum at assistentene skulle ha hatt utbetalt beløpet. Det er derfor dekkende å si at de ble 'snytt' for beløpet.»

NRK oppgir at redaksjonen, under dialog om mulig minnelig ordning med klager (15. desember 2014), gikk med på å sette en sitatstrek foran tittelen for å tydeliggjøre at rapporten var opphavet for påstanden. Tittelen «**Snytte for 80 millioner i overtid**» ble dermed endret til «**Rapport: – Snytte for 80 millioner i overtid**». NRK kan imidlertid ikke se at den opprinnelige mangelen på sitatstrek innebar et brudd på VVPs punkt 4.4, da det allerede i ingressen kom frem at tittelen var revisjonsrapportens konklusjon. I tillegg argumenterer NRK for at det er vid og etablert praksis i norsk presse for å sitere rapporter i tittel uten sitatstrek. NRK gir i denne anledning ni eksempler på artikler med titler som tar form av konklusjoner fra den kjente Gjør-v-rapporten, men som ikke ledsages av sitatstrek.

NRK skriver også at redaksjonen, under forsøket på å løse saken i minnelighet, opplevde at Uloba var uklare med hensyn til hva firmaet anså som feil og mangelfullt ved omtalen. NRK tilbød seg å lage et utkast til en rettelsestekst, selv om redaksjonen var tydelig på at den ikke anså at det var begått et presseetisk overtramp. Dette utkastet ble sendt klager med spørsmål om det var behov for endringer/tilføyelser. Etter noen ukers taushet, responderte klager med at det ikke ville bli noen enighet, og at saken skulle gå til PFU.

Endelig skriver NRK:

«Det er et faktum at Oslo kommunes revisjonsrapport konkluderer med at Ulobas assistenter har krav på 80 millioner kroner i overtidsbetaling, og det er et faktum at organisasjonen har snytt sine assistenter for overtidsbetaling.»

Klageren hadde ytterligere kommentarer, og mener at NRK i sitt tilsvarende forsøker «å svarte merkevaren Uloba» ved å «fabrikkere inntrykk av at Uloba er en bedrift hvor det foregår mye snusk». Klager er opptatt av å presisere at Uloba handlet i god tro da bedriften lot være å betale for de aktuelle overtidstimer. Ulobas feil var ifølge klager at bedriften glemte å søke Arbeidstilsynet om dispensasjon for å utbetale overtid etter innslagspunkt på 11 timer i stedet for ni timer. For ordens skyld oppgis det at Uloba har tariffavtale med Fagforbundet, og at bedriften «for lengst» er «friskmeldt av Arbeidstilsynet. Videre skriver klager:

«Kort tid etter at Arbeidstilsynet hadde avslørt overtidstabben, sendte Uloba brev til alle assistenter, og ba dem sende regning på utestående overtid. På et langt senere tidspunkt, reises krav om at alle assistenter i hele landet, skal ha etterbetalt overtid. Det er viktig at PFU forstår at Uloba har arbeidsgiveransvar for 6000 assistenter. Alle timelister ligger lagret på papir. Å skulle ettergå og justere timelister for ti år tilbake – manuelt – er en utrolig krevende oppgave. Men Uloba har fra dag en, sagt at vi var villige til å gjøre jobben, men at det nødvendigvis ville ta mye tid og kreve store ressurser.»

Klager skriver at den omtalte revisjonsrapporten ble lekket til NRK før Uloba hadde mottatt dokumentet og satt seg ordentlig inn i det. Da Uloba ble konfrontert med tallet 80 millioner, svarte bedriftens representant derfor at han ikke kunne forholde seg til beløpet fordi Uloba selv ikke visste om tallet var korrekt. Klager mener også at NRK hoppet bukk over følgende forbehold som sto å lese i revisjonsrapporten:

«BDO finner det riktig å presisere at vi ikke kan påta oss ansvar for fullstendigheten eller riktigheten i det grunnlagsmaterialet som har vært utgangspunkt for våre kontroller. Vårt arbeid er ikke å betrakte som en ordinær revisjon, men et konsulentoppdrag der vi utfører kontrollhandlinger på utvalgte områder. På bakgrunn av dette og at våre kontroller er bygget på et begrenset antall stikkprøver vil det være en viss sannsynlighet for at det kan foreligge feil/avvik i den totale populasjonen selv om våre kontroller ikke har avdekket feil/avvik.»

Klager fremholder at NRK, før publisering, ble gjort kjent med at Uloba ville betale det bedriften var rettslig forpliktet til, og legger til:

«Etterbetaling i tilsvarende saker, er foreldet etter tre år – ikke ti år som NRK viser til. Heller ikke på dette punktet har NRK klart å være edruelig.»

Klager holder fast ved at NRK har brutt god presseskikk, og skriver avslutningsvis:

«Denne PFU klagen handler ikke om Ulobas ulykksalige overtidsglipp [...] eller innholdet i revisjonsrapporten. Klagen handler om bruken av ett eneste ord – et ord som i sum har påført Uloba betydelig skade på omdømmet. [...] I tittelen heter det at Uloba skal ha snytt sine assistenter for 80 millioner kroner. Dette er en alvorlig påstand. Og legg merke til at det ikke er sitatstrek foran ordet Snytt. I presse terminologi er dette å slå fast en sannhet. Hadde tittelen hatt sitatstrek, kunne NRK kanskje ha dekket seg bak rapporten. Men tittelen slår fast at Uloba har snytt assistenter for 80 millioner kroner – som jo heller ikke er riktig eller dokumentert. Uloba registrerer at de to innklagede parter Nordlys og NRK har snakket sammen. For i sine tilsvarende skriver begge redaksjonene at de oppfatter ordet snytte som 'å gå glipp av'. Norges største mediehus NRK – burde slå opp i Bokmålsordboka. Her finnes følgende beskrivelse av ordet Snytte:

1. Pusse, rense nesen.
2. Svindle, lure, lurt, narra».

NRK ønsker å minne om at det PFU skal vurdere, er om tittel og ingress i den påklagede artikkelen går lenger enn det er dekning for i stoffet. Videre stiller NRK seg uforstående til at klager reagerer på at NRK omtalte Ulobas brudd på arbeidsmiljøloven, da dette i NRKs øyne er kjernen i saken. NRK skriver:

«Vi merker oss at Uloba heller ikke i sitt andre tilsvarende til PFU bestrider tallet 80,25 millioner. De skriver derimot at de ikke kan forholde seg til tallet fordi de ikke selv vet hva som er riktig. NRK Nyheter vil presisere at tallet 80,25 millioner ikke er noe tilfeldig anslag. Revisjonsselskapet har foretatt en beregning av den totalt skyldige overtidsgodtgjørelsen til assistentene, uavhengig av arbeidsleders hjemkommune, for årene 2003 til 2012. [...] NRK Nyheter vil også understreke at både rapporten og tallet er omtalt i en rekke lignende medieoppslag.»

Om bruken av ordet «snytt» skriver NRK:

«'Snytt for' i alminnelig språkbruk benyttes ofte som synonym for 'å gå glipp av'. Selv om ordet snytt også kan brukes som synonym for svindle, lure eller narre er vi ikke enige med Uloba i at dette er den intuitivt naturlige forståelsen av begrepet – vi mener tvert imot at utbredt bruk av uttrykket er helt i tråd med hvordan NRK Nyheter har brukt begrepet i den innklagede artikkelen. [...] Et enkelt søk i Atekst viser at norske medier som arkiverer innholdet sitt der har publisert begrepet 'snytt for' 592 ganger så langt i år. I så å si samtlige av disse tilfellene dreier det seg om forhold som ikke på noen måte har med svindel å gjøre, men der betydningen er helt enkelt 'å gå glipp av', 'miste noe man skulle hatt'.»

NRK gir deretter en rekke eksempler på bruken av «snytt for» i publiseringer hentet fra Atekst, blant annet fra sportsjournalistikken. Redaksjonen holder fast ved at NRK ikke har brutt god presseskikk.

Klager hadde ytterligere kommentarer etter at tilsvarende runden formelt sett var avsluttet. Det presiseres at klagen ikke retter seg mot det faktum at NRK omtalte innholdet i revisjonsrapporten, men at NRK etter klagers syn slo «fast at Uloba med viten og vilje har snytt sine assistenter for et svimlende beløp», noe som ikke er riktig. Dessuten avviser klager at han «reagerte» på at NRK, i sitt tilsvarende, refererte til Ulobas tidligere brudd på arbeidsmiljøloven.

Klager avviser også at revisjonsrapporten «slår fast at selskapet har snytt sine egne assistenter for 80,25 millioner», og utdyper:

«Ordet snytt er ikke å finne i revisjonsrapporten. Og det er verdt å merke seg at revisjonsselskapet selv tar høyde for at beløpet kan være unøyaktig eller uriktig. Da Uloba ble konfrontert med innholdet i rapporten, kunne vi ikke nærmere kommentere tallene. Fordi disse var ukjente for Uloba. Vi kunne ikke bekrefte beløpets størrelse, vi har derfor verken bekreftet eller benektet tallene. Tallet slik det fremstår i BDOs revisjonsrapport tar utgangspunkt i hva Uloba eventuelt måtte ha etterbetalt i mangelfull overtidsgodtgjørelse dersom etterbetalingen skulle omfatte alle assistenter i samtlige av Ulobas avtalekommuner over en tidsperiode på ti år. Dette var et tall Uloba ikke var juridisk forpliktet av og som aldri var noen realitet. Derfor har Uloba unnlatt å kommentere denne tallstørrelsen.»

Endelig skriver klager:

«At NRK, som landets viktigste mediehus, sammenlikner å snyte assistenter for millionbeløp, med det å bli snytt for et straffespark – viser bare at NRK ikke er i stand til å se hvilken skade tittelen har påført Ulobas omdømme.»

NRK fastholder at det var dekning for begrepet «snytt for», og mener i tillegg at det er nyansforskjeller på betydningen av «snytt for» og verbet snytt/snyte isolert sett. For øvrig viser NRK til tidligere tilsvar.

